

От нас, простых граждан, требуется только одно - неукоснительно выполнять все предписания и рекомендации и оставаться дома. Именно это сегодня необходимо донести до сознания каждого. И чем организованнее мы выполним требования руководства страны, тем быстрее вернемся к нашей привычной жизни. Карантинный режим всегда был и остается наиболее эффективным методом [4].

Процессы, связанные с глобализацией, привлекательная тема для целого ряда научных дисциплин: истории, социологии, политологии. Чаще всего в исследованиях отмечаются ее положительные стороны, но сейчас мы увидели обратную сторону глобализации. За очень короткий срок пандемия внесла свои коррективы в привычную жизнь миллионов людей, отменила важные государственные и политические мероприятия, спортивные состязания, перевела часть населения на удаленную работу, заставила нас на ходу меняться и приспособливаться к новым условиям. Пандемия показала, что государственные границы лишь условное ограничение каждой страны, и никакой вес государства, будь то в политическом или экономическом плане не сможет помочь избежать подобного рода проблемы.

Рано или поздно мы перевернем страницу современной истории, связанной с COVID-19. После чего всем так или иначе придется осознать, насколько важно уметь действовать сообща, решая судьбу нашего хрупкого мира.

Для затравки предлагаю несколько мнений самых креативных и свободных в своих прогнозах людей подростков от 9 до 20 лет (мнения собраны мной в письменном виде в последние две недели).

Итак: что будет после того, как вся эта история с коронавирусом закончится? Мир как-то изменится?

1. Родители не будут запрещать детям мобильные телефоны.
2. Ничего не изменится. Однажды все проснутся и удивятся, потому что этот вирус просто исчез. И все будут жить дальше и всё забудут. Потому что так всегда бывает.
3. Школа будет онлайн. Или как сам выберешь. Все, кто захочет, будут ходить на уроки, и тогда будет видно, к какому учителю ходят – тот хорошо уроки ведет. А кто кричит и обзывается – к такому никто не пойдет, и он будет там один сидеть и злиться.
4. Мир станет лучше, и все подружатся.
5. Люди поймут, что они есть друг у друга.
6. Природа воспрянет. Ее будут меньше загрязнять. Звери и леса возродятся. И будет чистый воздух и чистая вода.
7. Китайцы все захватят. И будет такое новое рабство технологическое. Все сидят и работают, работают, работают. Иногда зарядку делают.
8. Будет война. А после войны начнем все сначала. Зато природа восстановится.
9. Наверное, сделают все-таки колонию на Луне и на Марсе. И может быть, в космосе еще, на большой станции. Чтобы, если здесь все вымрут, человечество все-таки сохранилось.
10. Родители наконец поймут, как хорошо, когда ребенок сидит за компьютером или в телефоне и к ним не пристает.
11. Все привыкнут жить в онлайн и потом не захотят оттуда выходить. Но это хорошо, потому что пробок не будет и воздух чище.

12. Детям (и мне тоже) разрешат работать курьером или еще кем-нибудь нужным.

13. Все: страны, народы, школы, отдельные люди наконец поймут, что главное в мире – это любовь и понимание, и не будут придираться друг к другу по мелочам.

Вирус проблема трансграничная, общемировая, действующее поколение правителей впервые сталкивается с кризисом такого масштаба. Пандемия ускорила внедрение цифровых платформ, способных дотянуться до каждого человека. Уже обсуждается введение индивидуального QR кода вместо пропуска на движение по городу (вопрос – как я зарегистрируюсь и на каком гаджете его буду предъявлять), а в краткосрочной перспективе это неизбежно приведет к усилению вторжения государства в частную жизнь людей – под предлогом заботы о здоровье и безопасности нации. Сырьевые отрасли и транспорт более не будут находиться в приоритете.

Существует гипотеза техно-гуманитарного баланса. Когда достигает высокого уровня, например, технология оружия массового поражения, гуманитарная составляющая общества растет, люди больше ценят жизнь. Мы прекрасно понимаем, что это не первая пандемия и не последняя. И эта угроза сближает. Надеюсь, что этот процесс будет продолжаться, ценность человеческой жизни вырастет еще больше. Естественно, начнется резкий рост в области биотехнологий, вирусологии, иммунологии, будет улучшена и пересмотрена медицинская система во многих странах. Я верю, что мы все это переживем, усилимся, и мир пойдет дальше, став сильнее.

Список литературы

1. 18-я пандемия в истории человечества. URL: <https://uwed.uz/ru/news/fulltext/1135>.
2. 18-я пандемия в истории человечества. URL: <https://www.pv.uz/ru/newspapers/18-ja-pandemija-v-istorii-chelovechestva>.
3. "Правда Востока" № 68 от 2 апреля 2020 года. URL: <https://www.pv.uz/ru/newspapers/pravda-vostoka-68-ot-2-aprelja-2020-goda>.
4. Пандемия и антикризисные меры для поддержания национальной экономики. URL: <https://review.uz/ru/0ed>.
5. Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси. URL: www.lex.uz.
6. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. URL: www.stat.uz.
7. Kun.uz. URL: www.kun.uz.
8. UzNews.uz. URL: www.uznews.uz.

УДК 330.1

Варнавська І. В.

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,

Лейченко З. М.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Сучасний економічний розвиток породжує низку викликів, які є актуальних для політичної економії як науки. Ринкові реформи призвели до того, що тема

відтворення, його типів, умов відтворення виявилася другорядною. А це стало негативним процесом у реальному секторі економіки, в соціальній сфері. У 90-і рр. ХХ ст. процес відтворення у країні перестав бути розширеним. Протягом восьми років безперервно знижувалися обсяги виробництва в ключових галузях економіки. Питання інтенсифікації економіки, забезпечення науково-технічного прориву, структурної перебудови економіки виявилися «немодними», «застарілими». В економічній науці стала панувати неокласична теорія (мейнстрім).

Варто зазначити, що в останні роки у вітчизняній і зарубіжній економічній літературі з'явилося досить багато критичних висловлювань про можливості та обмеження неокласичної теорії, в тому числі про формалізацію економічної науки в рамках мейнстріму. У цих умовах назріла необхідність підняти статус політекономічного бачення, посилити увагу до об'єктивних основ соціально-економічного розвитку. Адже політекономія на підставі відтворювального і системного підходу дозволяє виявити важливі питання економіко-теоретичного плану, на які повинна спиратися економічна політика. Одним із них виступають розподільчі відносини (РО), які слід трактувати розширено як симбіоз, з одного боку, відносин виробництва, з іншого боку – відносин обміну РВ в аспекті виробництва на рівні підприємства (об'єднання підприємств), галузі, на міжгалузевому рівні (кластер як система взаємодоповнюючих видів економічної діяльності), з одного боку, припускають розподіл умов виробництва, а з іншого – встановлення пропорцій і вартісних фондів відповідно до вимог, що витікають із техніко-технологічних законів, організації виробництва і управління, стану економіки країни (пропорції між засобами праці, між засобами і предметами праці, технологічне вирівнювання виробництва, трудові співвідношення тощо). Фондоутворення має об'єктивну основу і ідеально, нормативно відображає картину виробництва і відтворення. Теоретично і де-факто на підприємстві сфери матеріального виробництва формуються фонд відшкодування матеріальних витрат, що включає в себе фонд амортизації і фонд оборотних коштів, фонд оплати праці з нарахуваннями на неї соціальних витрат, вартість додаткового продукту, що приймає форму очікуваного прибутку.

Відповідно до політекономічним підходом у зв'язку з фондами постає питання, яке в межах виробництва теж носить ідеальний характер за аналогією з функцією грошей як міри вартості, про узгодження інтересів учасників: працівника, фірми, держави. Так, фонд оплати праці має відношення до працівника. Нарахування на зарплату, соціальні внески йдуть в державні фонди як дохід, але вирішують завдання узгодження інтересів у суспільстві.

Внутрішньовиробничі пропорції повинні мати певний суспільно нормальний рівень (в реальному житті пропорції на виробничих підприємствах індивідуальні, але мають тяжіння до суспільно необхідного рівня, оскільки до цього рівня тяжіють характеристики застосовуваної техніки, використовуваних технологій, витрати оборотних матеріальних засобів, якість та інші характеристики застосовуваної робочої сили тощо). Цей рівень застосовується до техніки, технологій, організації праці, системам управління, які використовуються на підприємстві, визначається безпосередньо умовами виробництва.

Доречно розглянути питання про внутрішню пропорційності відповідно до економічних законів і з урахуванням соціальної детермінації, що включає і

інституційні норми. Без внутрішньої пропорційності, яка відповідає вимогам економічних законів, немає розвитку як такого. Так, в 90-і рр. в результаті лібералізації цін на підприємствах зник фонд амортизації, що призвело до «згорання» матеріального виробництва, негативно позначилося на розвитку економіки країни в цілому. Брак обігових коштів – це порушення вимог законів відтворення, невідповідність вимогам закону вартості.

Отже, основні складові схематичного принципового плану авторської концепції розподільних відносин:

1. При розгляді розподільних відносин необхідно враховувати симбіоз виробництва і розподілу, коли, з одного боку, розподіл трактується як розподіл умов виробництва, діяльності людей, з іншого – як процес фондоутворення, який має нормативний зміст. Із врахуванням закону адекватності РВ техніко-технологічним і організаційно-економічним вимогам виробництва (економічна детермінація), а також сформованим в суспільстві соціальним запитам і інституціональним нормам (соціальна детермінація).

Економічна детермінація, що розуміється в дусі каузальних (причинно-наслідкових) зв'язків як об'єктивна зумовленість станом економіки і тенденціями її розвитку певних процесів, що протікають в інших сферах людської діяльності, тривалий час виступала як суттєва, яка визначає, але в сучасних умовах цього стає недостатньо, відбувається ускладнення, перехід від економічної до соціально-економічної детермінації. Соціальна детермінація пов'язана з формуванням типу культури, відповідного реаліям суспільства. Наприклад, у японців формується переконання, що інтереси фірми вище особистих інтересів. Це накладає відбиток на їхню поведінку. Культура перетворюється в менталітет. Об'єктивні економічні закони (наприклад, закон зростання продуктивності праці) опосередковуються соціальними факторами (прагнення працівника скоротити час обідньої перерви, чергової відпустки та ін.). Соціальна детермінація – обумовленість подій усвідомленими і сприйнятими суспільством соціальними стандартами та інституційними нормами, які, перетворюючись на норму життя, «рухають» людьми, стають «матеріальною силою», тобто детермінантою.

2. Тема соціальної детермінації не виключає політекономічного підходу і знаходить відображення в понятті «суспільно необхідний рівень соціально-економічних процесів і явищ», яке може мати не тільки економічну, а й економіко-соціальну природу. Суспільно необхідний рівень явищ і процесів враховує, як об'єктивні моменти, пов'язані з дією соціально-економічних законів, так і суб'єктивні моменти, пов'язані з дією інститутів, механізмів спонукання чи примусу.

Тому тема соціальної детермінації виявляється на стику політичної економії та інституціоналізму. У зв'язку з РВ актуалізовано поняття суспільно необхідного рівня внутрішньовиробничих пропорцій, що визначається вимогами чисто економічних, техніко-технологічних моментів і вимогами економічних законів з урахуванням дії соціальних інститутів.

Розширювальні трактування включає в себе виправлення недоліків економіки, в якому в центрі уваги знаходиться ринок, а виробництво «відходить» в окрему науку (організація виробництва), обмежується межами виробничої функції, а також введення в обіг загальноекономічного механізму суспільного виробництва. Якщо вводимо суспільний механізм, який обслуговує виробництво, то мова йде про